

Lainvalmistelu- ja oikeusyksikkö

31.7.2012

FI.PLM.2012-3868
383/40.03.00/2012

Oikeusministeriö

Lausuntopyyntö OM 13/69/2008, 30.3.2012

Puolustusministeriön lausunto yhdyskuntaseuraamuksia koskevan lainsäädännön kokonaisuudistusta valmistelleen toimikunnan mietinnöstä

Yleistä

Oikeusministeriö on pyytänyt puolustusministeriöltä lausuntoa oikeusministeriön asettaman toimikunnan mietinnöstä Yhdyskuntaseuraamuksia koskevan lainsäädännön kokonaisuudistus (OM:n mietintöjä ja lausuntoja 12/2012). Puolustusministeriö pitää yhdyskuntaseuraamusjärjestelmän kehittämistä sekä eri yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanoa koskevan sääntelyn yhtenäistämistä ja keskittämistä yhteen lakiin yleisesti ottaen kannatettavana. Mietinnön ja siihen sisältyvän lakiehdotuksen sisällöstä lausutaan tarkemmin seuraavaa:

Yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanon ajankohta suhteessa varusmiespalvelukseen

Mietintöön sisältyvän yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanoa koskevan lakiehdotuksen 18 §:n 1 momentin mukaan Rikosseuraamuslaitos voisi lykätä tai keskeyttää lakiehdotuksen 1 §:n 1 momentin 1, 2 ja 4 kohdassa tarkoitetun yhdyskuntaseuraamuksen täytäntöönpanon, jos yhdyskuntaseuraamuksen suorittamiselle olisi esimerkiksi asevelvollisuuden suorittamisesta johtuva tilapäinen este. Yhdyskuntaseuraamuksen täytäntöönpanon lykkääminen tai keskeyttäminen tulisi näin ollen kyseeseen yhdyskuntapalvelun, valvontarangaistuksen ja nuorisorangaistuksen kohdalla.

Muita lakiehdotuksen 1 §:ssä tarkoitettuja yhdyskuntaseuraamuksia ei säännöksen perusteella voitaisi lykätä eikä niiden täytäntöönpanoa keskeyttää. Nämä muut seuraamukset (ehdollinen vankeus, johon on oheisseuraamuksena liitetty valvonta; valvottu koevapaus; ehdonalaisen vapauden valvonta sekä sakkopalvelu) voisivat näin ollen tulla suoritettaviksi samanaikaisesti varusmiespalveluksen kanssa.

Puolustusministeriön näkemyksen mukaan yhdyskuntaseuraamuksia ei tulisi panna täytäntöön samanaikaisesti varusmiespalveluksen tai naisten vapaaehtoisen asepalveluksen suorittamisen kanssa. Kaikkiin lakiehdotuksessa tarkoitettuihin yhdyskuntaseuraamuksiin liittyy sellaisia tuomitun valvontatapaamisia ja muita valvontatoimenpiteitä, joiden toteuttaminen varusmiespalvelusta täysipainoisesti suoritettaessa on ilman mitään erityisjärjestelyjä lähes mahdotonta. Lisäksi useisiin seuraamusmuotoihin liittyy siinä määrin työtä tai muuta toimintavelvoitetta, että sen täyttäminen varusmiespalveluksen aikana on niin ikään käytännön toiminnan kannalta ongelmallista.

31.7.2012

FI.PLM.2012-3868
383/40.03.00/2012

Lainvalmistelu- ja oikeusyksikkö

Puolustusministeriön näkemyksen mukaan laissa tulisi säätää pääsäännöksi se, että yhdyskuntaseuraamuksen täytäntöönpanoa tulee lykätä tai sen täytäntöönpano keskeyttää, mikäli sen suorittamiselle on varusmiespalveluksen tai naisten vapaaehtoisen asepalveluksen suorittamisesta johtuva tilapäinen este. Perustuslaissa säädetyin kansalaisvelvollisuuden suorittamisen tulisi pääsääntöisesti olla ensisijainen suhteessa yhdyskuntaseuraamuksen suorittamiseen. Toisaalta säännösten tulisi mahdollistaa joustavuus ja tapauskohtainen harkinta, jolloin kussakin yksittäistapauksessa voitaisiin ottaa huomioon kaikkien osapuolten – tuomittu mukaan lukien – tarpeet ja olosuhteet.

Mikäli yhdyskuntaseuraamuksen täytäntöönpano varusmiespalveluksen aikana nähtäisiin tarpeelliseksi joidenkin seuraamusmuotojen kohdalla, sopisivat tähän tarkoitukseen puolustusministeriön näkemyksen mukaan lähinnä vain valvonnalla tehostettu ehdollinen vankeus sekä ehdonalaisen vapauden valvonta.

Jos joidenkin tai kaikkien laissa tarkoitettujen yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpano samanaikaisesti varusmiespalveluksen suorittamisen kanssa halutaan kuitenkin vastoin puolustusministeriön näkemystä mahdollistaa, tulisi Rikosseuraamuslaitoksen kussakin yksittäistapauksessa olla yhteydessä puolustusvoimiin lakiehdotuksen 10 §:ssä tarkoitettua seuraamusselvitystä ja 11 §:ssä tarkoitettua täytäntöönpanosuunnitelmaa laadittaessa. Tästä tulisi ottaa säännös lakiin.

Lisäksi, mikäli lakiehdotusta ei tämän lausunnon perusteella muuteta, tulisi lakiehdotuksen 18 §:n perustelutekstiä kuitenkin täsmentää niin, että siinä tarkemmin kuvataan pykälätekstin tavoin ne seuraamukset, joiden täytäntöönpanoa voidaan lykätä tai keskeyttää sekä perustella, miksi täytäntöönpanon lykkääminen tai keskeyttäminen on mahdollista eräiden, muttei kaikkien lakiehdotuksen 1 §:ssä tarkoitettujen yhdyskuntaseuraamusten kohdalla.

Valvontarangaistuksen tuomitseminen asevelvollisuudesta kieltäytymisen johdosta

Yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanoa koskevan lakiehdotuksen 60 §:ksi on tarkoitus ottaa nykyisen valvontarangaistuksesta annetun lain (330/2011) 38 §:ää vastaava säännös, jonka mukaan asevelvollisuuslain 118 §:n nojalla tuomittavan vankeusrangaistuksen sijasta voidaan tuomita valvontarangaistus rikoslaissa säädettyjen edellytysten täytyessä. Säännös tarkoittaa siis sitä, että asevelvollisuudesta kokonaan kieltäytyvä voidaan tuomita valvontarangaistukseen. Valvontarangaistuksesta annettua lakia valmisteltaessa puolustusministeriön hallinnonala ei kuultu lainkaan.

Puolustusministeriö viittaa oikeusministeriölle valvontarangaistuksesta annettua lakia täydentävän valtioneuvoston asetuksen valmistelun yhteydessä 27.9.2011 antamaansa lausuntoon FI.PLM.2011-4148, jonka mukaan:

”Puolustusministeriön hallinnonalan näkemyksen mukaan valvontarangaistus on selvästi ehdotonta vankeusrangaistusta kevyempi seuraamus eikä sitä sen vuoksi tulisi soveltaa asevelvollisuudesta kokonaan kieltäytyvään. Vaarana on, että valvontarangaistuksen täytäntöönpanoon liittyvät seikat huomioon ottaen asevelvollisuudesta kokonaan kieltäytyminen saatetaan nähdä houkuttelevana vaihtoehtona varusmies- tai siviilipalvelukselle näiden palvelusmuotojen kokonaiskesto ja rasittavuus huomioon ottaen. Uusi valvontarangaistus saattaa siten lisätä kieltäytymisten määrää.

31 .7.2012

FI.PLM.2012-3868
383/40.03.00/2012

Lainvalmistelu- ja oikeusyksikkö

Puolustusministeriö esittää, että oikeusministeriö ryhtyy toimiin valvontarangaistuksesta annetun lain tarkistamiseksi niin, että 38 §:n viittaus-säännös poistetaan ja siviilipalveluslain 81 §:ään lisätään sääntely, jonka mukaan siviilipalveluksesta kieltäytymisen sijasta ei saa määrätä valvontarangaistusta.”

Puolustusministeriö esittää lausunnossa mainitun asian korjaamista nyt yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanoa koskevan uuden lain säätämisen yhteydessä.

Sukupuolten välinen tasa-arvo ja terminologia

Lausuntopyynnössä yhdyskuntaseuraamuksia koskevan lainsäädännön kokonaisuudistuksen on todettu olevan hallituksen tasa-arvo-ohjelmaan liittyvä oikeusministeriön valtavirtaistamishanke, ja lausunnonantajia on pyydetty tuomaan esiin, miten sukupuolten välinen tasa-arvo toteutuu yhdyskuntaseuraamusten määrittämiseen, valmisteluun ja täytäntöönpanoon liittyvissä käytännöissä.

Varusmiespalvelusta suorittaa vuosittain noin 25 000 varusmiestä, joista naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain (194/1995) mukaista asepalvelusta suorittavia naisia on noin 400. Asepalveluksen suorittamisen aloittanut nainen rinnastetaan 45 päivän jälkeen asevelvolliseen. Yhdyskuntaseuraamuksia koskevan lainsäädännön uudistamisella ei nähdä olevan vaikutuksia sukupuolten väliseen tasa-arvoon puolustusministeriön hallinnonalalla. Mietinnön osalta todetaan kuitenkin, että termi *asevelvollinen* kattaa pääsääntöisesti vain 18–60-vuotiaat miespuoliset Suomen kansalaiset. Tarkoitettaessa varusmiehiä sukupuolesta riippumatta tulisi puhua esimerkiksi varusmiespalvelusta ja naisten vapaaehtoista asepalvelusta suorittavista.

Lisäksi todetaan, että asevelvollisuuslain (1438/2007) 2 §:n mukaan asevelvollisuuden suorittamiseen kuuluu varusmiespalvelus, kertausharjoitus, ylimääräinen palvelus ja liikkekannallepanon aikainen palvelus sekä osallistuminen kutsuntaan ja palveluskelpoisuuden tarkastukseen. Koska mietinnössä ja siihen liittyvässä lakiehdotuksessa ilmeisesti tarkoitetaan tiettyjen yhdyskuntaseuraamusten lykkäämistä tai keskeyttämistä varusmiespalveluksen – eikä koko asevelvollisuuden – suorittamisesta johtuvan esteen vuoksi, ehdotetaan harkittavaksi termin muuttamista varusmiespalvelukseksi sekä maininnan naisten vapaaehtoista asepalvelusta suorittavista lisäämistä sen yhteyteen.

Lopuksi

Tämän lausunnon liitteeksi oheistetaan pääesikunnan asiassa antama lausunto, jossa tarkastellaan yksityiskohtaisemmin eri yhdyskuntaseuraamusten ja varusmiespalveluksen samanaikaiseen suorittamiseen liittyviä ongelmia.

Puolustusministeriön pyytää saada lausua aikanaan mietinnön pohjalta laadittavasta hallituksen esityksestä sekä valvottua koevapautta koskevista uudistettavista säännöksistä, mikäli ne eivät sisälly mainittuun esitykseen.

Puolustusministeriö kiinnittää oikeusministeriön huomiota siihen, että puolustusministeriötä aina vastaisuudessaakin kuultaisiin valmisteltaessa lainsäädäntöä, joka kohdistuu erityisesti 18–30-vuotiaisiin kansalaisiin.

31.7.2012

FI.PLM.2012-3868
383/40.03.00/2012

Lainvalmistelu- ja oikeusyksikkö

Kansliapäällikön sijainen
Ylijohtaja

Esa Pulkkinen

Hallitussihteeri

Aino Lehto

Liitteet Pääesikunnan lausunto AI14181, 13.7.2012

Tiedoksi Pääesikunta (liitteittä)